

Radikalizace, terorismus a ochrana obyvatelstva

Sborník příspěvků z odborné konference pořádané 28.2.2019 v Praze v Poslanecké sněmovně
Parlamentu České republiky pod záštitou předsedkyně Výboru pro zdravotnictví prof. MUDr.
Věry Adámkové, CSc. ve spolupráci s Ministerstvem vnitra České republiky a Fakultou
biomedicínského inženýrství Českého vysokého učení technického v Praze.

Kladno 2019

Editor: Markéta Janů

Název díla: Radikalizace, terorismus a ochrana obyvatelstva

Vydalo: České vysoké učení technické v Praze

Zpracovala: Fakulta biomedicínského inženýrství

Kontaktní adresa: Sportovců 2311, 272 01 Kladno

Tel.: +420 224 359 973

Tisk: elektronická forma sborníku

Adresa tiskárny: Sportovců 2311, 272 01 Kladno

Počet stran: 39 Náklad: 7 Pořadí vydání: 1.

ISBN:

Přílohy lze otevřít dvojklikem na ikonu špendlíku.

Za uvedený obsah příspěvků zodpovídají jednotliví autoři.

Obsah

Obsah	3
Úvod.....	4
Internet jako nástroj radikalizace	5
Politika státu v oblasti radikalizace.....	7
Radikalizace z pohledu Nejvyššího státního zastupitelství.....	10
Radikalizace a terorismus z pohledu forenzní psychologie (postřehy z domácích případů).....	14
Možnosti a příležitosti detekce radikalizace – edukace a prevence.....	17
Spolupráce v oblasti detekce radikalizace a ochrany měkkých cílů.....	19
Zdravotnická zařízení a bezpečnost v otevřeném režimu praxe	22
Ochrana měkkých cílů, bezpečnost ve Velké Británii a jinde	24
Česká republika jako součást Evropské unie a NATO	29
Radikalizace pohledem Vězeňské služby ČR	34
Problematika výuky o terorismu a extremismu v českém školství	37
Možnost spolupráce IZS v Evropě	39
Zajištění bezpečnosti a prevence bezpečnosti v zařízeních provozovaných SUZ MV	39
Případová praxe PMS s využitím meziresortní spolupráce	39

Úvod

Prof. MUDr. Věra Adámková, CSc.,

Střední Evropu, tedy i Českou republiku, je možné chápat jako region klidu současného světa. Naši občané jsou dobře informováni o dění ve světě, ale příliš si nepřipouštějí možnost vlastního ohrožení teroristickým útokem. Zejména zdravotnická zařízení jsou chápána jako místo, kde se dostává lidem pomoci, bez ohledu na jejich světový názor, náboženství, či cokoli jiného. Zdravotnická zařízení patří, podobně jako třeba školy, mezi tzv. měkké cíle, tedy místa, budovy, prostory, které nejsou nijak střeženy, vstup do nich je prakticky bez jakýchkoli zábran. Musíme realisticky hodnotit všechny události, které se staly, kriticky přistoupit k hodnocení připravenosti těchto cílů na akce, které by je mohly ohrozit.

Je naprosto nezbytné realisticky zhodnotit teoretickou i praktickou připravenost v primární prevenci ochrany obyvatelstva, tedy již kvalitu výuky nebezpečí terorismus a radikalismu na základních školách a středních školách, které se nezabývají svým profilem přípravou profesionálů v této oblasti.

Velmi důležitá byla sdělení vrcholných politiků, kteří osobně jednají na mezinárodních akcích a znají tedy konkrétně úskalí a důležitost této oblasti.

Je nezbytné prohloubit multidisciplinární spolupráci teoretických i praktických oborů, které se dotýkají ochrany obyvatelstva, včetně odborníků z řad psychologů, adiktologů, politiků, právníků, pracovníků nápravných zařízení a také zaměstnanců tzv. měkkých cílů, aby byl připraven kvalitní, reálný, flexibilní, odborně vyvážený materiál, který bude v kontextu mezinárodní situace pomáhat ke zvládnutí zlepšení ochrany obyvatelstva.

Internet jako nástroj radikalizace

prof. JUDr. et PhDr. Miroslav Mareš, Ph.D.

V současném evropském prostředí je radikalizace chápána jako jedna z výrazných výzev pro bezpečnostní politiku jednotlivých států i mezinárodních organizací. Jednou z hlavních dimenzí, ve kterých se procesy radikalizace odehrávají, je kybernetický prostor, především pak internetové prostředí. Proto je na vztah mezi internetem a radikalizací zaměřena pozornost i v tomto příspěvku. Ten je zpracován v rámci projektu, který se zabývá využitím manipulativních technik na internetu obecně.

Radikalizace je zřejmě nejčastěji chápána jako proces, při kterém dochází k posunu od ústavně-demokraticky konformních hodnot a jednání k násilnému extremismu či terorismu. Je však třeba upozornit na skutečnost, že široká shoda na přesné definici a konceptualizaci radikalizace doposud neexistuje. To však nebrání vzniku a dynamickému vývoji politiky proti radikalizaci, jejímž viditelným projevem je např. existence Evropské sítě pro zvyšování povědomí o radikalizaci (RAN). Radikalizace samozřejmě probíhala již před tím, než došlo k současné expanzi tohoto pojmu.

Jak již bylo uvedeno, radikalizace na internetu (někdy nazývaná též on-line radikalizací) je závažným a relativně častým jevem. V současném „internetizovaném“ světě je spíše vzácností najít radikalizované subjekty, které by s internetem nepřišly do styku. Interakce internetového prostředí a radikalizace probíhá v mnoha vzájemně propojených dimenzích. Zmínit lze především:

1. využití internetu jako propagandistického nástroje (extremisté zde uskutečňují přesvědčování, zavražďování apod.);
2. využití internetu jako vzdělávacího a výcvikového nástroje (umísťování školících či náboženských edukativních materiálů, teroristických manuálů a videí s návody na výrobu zbraní a uskutečňování násilných akcí apod.);
3. využití internetu jako koordinačního nástroje (k rekrutování nových příznivců, jako komunikační platformu při pořádání akcí apod.);
4. využití internetu jako nástroje získávání informací (z otevřených zdrojů i kybernetickou špionáží);
5. využití internetu jako logistického a finančního nástroje (k financování teroristických aktivit, objednávek komponentů pro útoky apod.);
6. využití internetu jako útočného nástroje (k hackování stránek protivníka či ke kybernetickému terorismu).

Tzv. on-line radikalizace se uskutečňuje v různých formách, mimo jiné sledováním videí anebo četbou materiálů s extremistickým obsahem na základě prvotní zvědavosti a percepce

jejich poselství, dále pak radikalizací cíleným přesvědčováním od rekrutujícího aktéra (maily, sociální sítě) na základě prvotního projeveného zájmu. Zásadní roli má vliv tzv. „sociálních bublin“ (též echo-chambers), které zprostředkovávají vnímání reality a mohou vést k následné radikalizaci (specificky se může projevat hatespeech, působení fakenews či zastrašování pod falešnou vlajkou). Ohledně nenávistných projevů jsou různé názory na to, zda je horší jejich projeování v běžném či internetovém prostředí.

V českém prostředí je z hlediska radikalizace směrem k dokonaným násilným činům specifický poměrně vysoký věk některých radikalizovaných osob (specificky pak z ideologicky ne zcela jasně vyhraněného spektra, byť s nenávistnými xenofobními názory). Je však samozřejmě třeba připomenout dominující podíl pachatelů násilných extremistických činů od lidí z nižších a středních věkových kategorií. I v českém prostředí se v posledních letech objevují frustrovaní mladí konvertité k islámu, kteří čerpají z internetu inspiraci pro své extremistické sebeuplatnění. Relativně časté jsou hackerské útoky s deklarovaným ideologicko-náboženským pozadím na stránky v ČR, ty ale nemají radikalizační potenciál na podobně smýšlející lidi v ČR.

Celkově je možné konstatovat, že internet je nástrojem, ne příčinou (či dokonce důsledkem) radikalizace. Zatím není jasná vazba mezi on-line hrozbami a off-line akcemi, nicméně je patrný vliv nenávisti na internetu na celkovou společenskou atmosféru i na aktivity extremistů. V českém prostředí i jinde spoluvytváří specifickou atmosféru nenávisti a frustrace projevy na internetu (chaty, sociální sítě) s dílčím potenciálem přechodu k násilným akcím. V ČR jsou ustaveny platformy pro řešení problematiky radikalizace (včetně radikalizace on-line) a postupy proti radikalizaci se precizují, ale do budoucna je třeba důkladně vyhodnotit efektivitu těchto postupů a činnosti subjektů, které se v boji proti radikalizaci angažují.

Tento příspěvek vzniknul v rámci projektu „Manipulativní techniky propagandy v době internetu“, financovaného Grantovou agenturou MU („MUNI/G/0872/2016“).

Prezentace ke shlédnutí zde:

Politika státu v oblasti radikalizace

Mgr. Radek Šubrt

Předem bych chtěl poděkovat za možnost vystoupit na konferenci a poděkovat organizačnímu týmu, že máme možnost se potkat a o tomto důležitém tématu společně pohovořit.

Státy Evropské unie a s nimi tedy i Česká republika se v posledních letech totiž potýkají s fenoménem radikalizace, který se v stále větším měřítku přelívá do radikalizace násilné, která může vést až k závažným násilným trestným činům či teroristickým útokům. Přestože Česká republika byla následkům v té nejextrémnější podobě prozatím ušetřena, situaci nelze podceňovat.

Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra se zabývá radikalizací vedoucí k násilnému extremismu či terorismu již mnoho let, jelikož se jedná o důležitý prvek významně ovlivňující vnitřní bezpečnost státu a jeho obyvatel. V posledních letech se ale začíná ukazovat, že politika státu je v tomto ohledu poněkud roztržštěná. Což je způsobeno zejména tím, že je toto téma rozmělněno mezi mnoho resortů podle jejich působnosti a v podstatě neexistuje zastřešující orgán, který by jednotlivé aktivity resortů koordinoval, zasazoval do širších rámců a tím systematizoval a zefektivnil jejich dopad.

Rozložení aktivit souvisejících s násilnou radikalizací vypadá v obecné rovině v současnosti takto:

- Ministerstvo vnitra konkrétně odpovídá za politiku boje proti extremismu v užším slova smyslu, za protiteroristickou politiku, za migraci, azyl a integrační politiku.
- Policie České republiky odpovídá za policejní činnosti, za ochranu života a zdraví a veřejného pořádku, včetně potírání trestné činnosti.
- Bezpečnostní informační služba odpovídá za získávání informací z oblasti extremismu a terorismu na našem území a Úřad pro zahraniční styky a informace za informace o terorismu a extremismus v zahraničí.
- Naši kolegové z Ministerstva spravedlnosti za trestní politiku a prostřednictvím Vězeňské služby a Probační a mediační služby za prevenci radikalizace ve věznicích.
- Zásadní roli sehrává také ale Nejvyšší státní zastupitelství, které má určené specializované státní zástupce pro terorismus.
- V neposlední řadě je v dané oblasti aktivní řada dalších státních, akademických a nevládních subjektů, které se věnují mnoha teoretickým výzkumům či praktickým činnostem v podobě mnoha projektů orientovaných na jedince či skupiny náchylné k radikalizaci.

Jedná se tedy o velmi široké pole s mnoha hráči. Tato oblast bezpečnostní politiky však podle nás dlouhodobě trpí tím, že se z hlediska kompetenčního zákona takto rozpadá do působnosti řady různých resortů. Do současné doby tak nikdo v rámci státu nebyl pověřen, aby oblast radikalizace v širším slova smyslu koordinoval.

Současně se musí brát v potaz specifika v české společnosti, která vytvořila migrační krize a její zkreslený mediální obraz způsobený alternativními médii a šířením dezinformací skrze sociální sítě. V tomto ohledu můžeme brát rok 2015, kdy migrační krize kulminovala jako bod zlomu, kdy se česká společnost začala radikalizovat. Vliv této situace na proces radikalizace můžeme pozorovat na příkladu nedávno odsouzeného Jaromíra Baldy, který je modelovou ukázkou toho, jak se z běžného jedince může stát extremist a ochotný reálně páchat násilnou činnost.

Můžeme tedy říct, že specifikem pro Českou republiku je zejména neopodstatněný strach z terorismu. A to i přesto, že výskyt teroristického jednání na území České republiky je nulový nebo jen zcela zanedbatelný. Stejně tak strach z migrantů, a to zejména z muslimských oblastí a arabského původu, přestože doložitelné statistiky dokazují, že podíl cizinců právě z těchto oblastí a původu je zcela zanedbatelný oproti počtům cizinců, kteří tradičně do ČR míří z jiných oblastí.

Ministerstvo vnitra se v roce 2018 rozhodlo tuto situaci řešit a pozvalo všechny relevantní partnery k jednání na společné konferenci k radikalizaci. Zde vznikla meziresortní a mezioborová platforma CZ RAN (název odkazuje na Radicalisation Awareness Network Evropské komise – tato síť spojuje všechny důležité aktéry v oblasti radikalizace a byla inspirací pro fungování české platformy). Tato platforma zahrnuje zástupce jak ze státních, tak i z akademických a nestátních institucí.

Na závěr konference zástupci zúčastněných institucí ve společné deklaraci vyjádřili potřebu vzájemné spolupráce. Tato platforma se tak stala dobrým základem pro další koordinaci. Ministerstvo vnitra se stalo facilitátorem strukturované debaty o budoucím vývoji politiky státu, kterou platforma vede, ale také konkrétních praktických kroků, které se pod hlavičkou CZ RAN konají.

V současnosti je hlavním úkolem platformy CZ RAN zmapovat situaci v České republice, abychom měli jasnější představu o současném českém kontextu, aby byly veškeré aktivity účelně zacílené. Ke splnění tohoto úkolu bylo ministrem vnitra schváleno a do připravovaného Akčního plánu boje proti terorismu na rok 2019 zahrnuto zpracování Zprávy o projevech radikalizace v České republice, kterou platforma CZ RAN v současnosti již připravuje.

Bude se jednat o analýzu, která by měla pomoci zorientovat se v současném stavu a k navázání dalších kroků, které by pomohly formovat systém státní politiky.

Mezi další aktivity této platformy patří také soubor školení zaměřených na rozšiřování povědomí o radikalizaci a jejích znacích pro vnější službu či vývoj systému SAIRO, o kterém pohovoří v dalším panelu kolega Procházka z NCOZ.

Nicméně hlavním cílem platformy je, aby se nám do budoucna podařilo zlepšit protiradikalizační politiku státu a to zejména v těchto bodech:

- a) překlenout rozmělnění agendy a uchopit jí systematicky a usměrnit jí dle současného českého kontextu;
- b) stanovit jasný způsob koordinace protiradikalizační politiky státu, resp. jejich aktérů;
- c) začít aktivně koordinovat všechny aktivity tak, aby pokrývaly potřeby, které současný český kontext má;
- d) začít intenzivně a efektivně o aktivitách státu v této oblasti komunikovat a tím eliminovat možnosti dezinterpretací, které by vedly ještě k většímu prohlubování propasti v české společnosti;
- e) vyslat uklidňující signál do společnosti, že se Ministerstvo vnitra a další státní složky problémem radikalizací ohrožených jedinců a skupin intenzivně zabývají a nepodceňují možná rizika.

Radikalizace z pohledu Nejvyššího státního zastupitelství

JUDr. Jan Lata, Ph.D.

Jestliže je můj příspěvek nazván „radikalizace z pohledu státního zastupitelství“, pak bych vlastně vůbec neměl mít o čem hovořit. Orgány činné v trestním řízení, zejména státní zastupitelství a soudy, by fenomén radikalizace zajímat neměl, a to z toho důvodu, že samotné přesvědčení, myšlenky, ideové názory, náboženství apod. nejsou a nemají být trestné. Orgány činné v trestním řízení nastupují až v momentě, kdy je spáchán trestný čin. Ten lze samozřejmě spáchat nejen násilným jednáním, ale i např. hlásáním nenávisti.

Narážíme i na skutečnost, že pojem radikalnost není v současné době nijak přesně definován, přičemž na konferenci pronesená definice spočívající v připravenosti k páčání masivního zabíjení lidí ve jménu nějaké ideologie považují za nemístně úzkou definici radikalizace. Do radikalismu patří i určité fundamentální přesvědčení, které není ochotno vést jakoukoliv diskuzi o svém světonázoru a jiných alternativních pohledech na realitu. Je otázkou, do jaké míry lze detekovat to, že se takový radikál již chystá spáchat nějaký trestný čin. Ve většině případů kvalifikovaný odhad v tomto směru učinit nelze, resp. někdy můžeme detekovat samotné radikály, ale ne to, kdo z nich trestný čin spáchá a kdo nikoliv. A i kdybychom to odhadnout mohli, myslím si, že pro státní zastupitelství to nemůže být téma až do doby, než začne trestný čin alespoň připravovat. Radikální motivace může být nejrůznější. Může to být problematika islámského terorismu a islamismu. Již několikrát zmiňovaný případ pana Baldy však ukazuje, že k páčání trestné činnosti mohou vést i zbytnělé obavy z těchto hrozeb, ať už reálných nebo domnělých. Může se jednat i o náboženské přesvědčení nejen islámské, ale i křesťanské, např. v USA bylo několik případů útoků na potratové kliniky. Je jasné, že nelze trestat někoho, kdo si myslí, že by potraty měly být ilegální a protestuje před potratovými klinikami. Dokud však nezačne útočit na osoby, které se podílejí na provádění potratů, pak s tím orgány činné v trestním řízení nemají co činit.

Zajímavé je zaměřit se spíše na motivy trestné činnosti. Trestná činnost může být páčána z nejrůznějších důvodů, přičemž nejklassičtějším motivem je finanční prospěch. Trestné činy mohou být páčané i z vášně či z nezvládnuté agrese, v důsledku frustrace či duševní poruchy apod. Pak je zde i určitý okruh trestné činnosti, který je právě motivován radikálním přesvědčením pachatelů. Mohou to být nejrůznější okruhy trestné činnosti počínaje squattingem (neoprávněným užíváním bytu či domu) přes nenávistné trestné činy (např. podpora nenávistných hnutí) až k nejdiskutovanější problematice teroristických útoků. Za zmínku stojí, že v § 42 trestního zákoníku, který pojednává o přitěžujících okolnostech, je hned na druhém místě uvedeno, že přitěžující okolností je, pokud dotyčný spáchal trestnou činnost z národnostní, rasové, etnické, náboženské, třídní či jiné podobné nenávisti nebo z jiné zvlášť zavrženíhodné

pohnutky. To je obecná přitěžující okolnost a z textace zákona je patrné, že jde o pohnutku zvlášť zavrženíhodnou.

Je třeba říci, že mnohé motivy trestné činnosti se mohou slévat. Typicky je to u terorismu, kdy mnohdy primárním motivem nemusí být pevné ideové zakotvení pachatele, ale může se jednat právě o různé psychické poruchy, pocit životní frustrace z neúspěchu, kdy právě spáchání teroristického útoku může být motivováno představou, že se ve smyslu pořekadla „from zero to hero“ stanu hrdinou. Z tohoto hlediska byl extrémně nebezpečný vznik tzv. Islámského státu, protože představoval nejen riziko nestability v Sýrii, která pak velmi negativně ovlivňovala situaci v Evropě, ale jeho nebezpečí plynulo i z toho, že se v něm shlédlo mnoho frustrovaných mladých lidí z Evropy, kteří pocházeli nejen z islámských komunit. Islámský stát dával těmto lidem nabídku realizace, řada lidí do něj odcházela, zde se podrobovali výcviku, zapojili se do bojů, někteří zde zemřeli, někteří zde zůstali, ale mnozí se vraceli a byli připraveni páchat teroristickou trestnou činnost, případně rekrutovali další osoby. Tento „koloběh“ byl před dobou tří až čtyř let mimořádně nebezpečný a na všech konferencích v západní Evropě, kterých jsem měl možnost se účastnit, si toho byli účastníci vědomi a snažili se tento začarovaný kruh rozbít. To se de facto povedlo zánikem Islámského státu a tím, že už není pro tyto lidi atraktivní. Ovšem pořád zde máme mnoho lidí, kteří byli s Islámským státem v kontaktu, podporovali ho, bojovali za něj a je tedy otázkou, do jaké míry představují tito lidé bezpečnostní riziko a co s tím orgány činné v trestním řízení, případně tajné služby, mohou či nemohou činit.

Mám-li popsat situaci v západní Evropě, mám pocit, že nastalo výrazné zlepšení, které se projevuje značným poklesem páchání teroristické trestné činnosti. Zdá se mi, že teroristé již nejsou v takové míře jako dřív schopni páchat složité, sofistikované, koordinované útoky, které vyžadují rozsáhlou přípravu a organizaci. Nelze vyloučit, že tyto útoky v budoucnu nastanou, nicméně nyní se zdá, že se tyto organizace podařilo rozbít. Co však přetrvává a přetrvávat zřejmě i bude, je riziko „osamělých vlků“, které oslovuje teroristická ideologie hlásající „udělejte si svůj soukromý džihád doma.“ Této věci je takřka nemožné zabránit, můžeme podniknout např. opatření v podobě různých zátarasů, aby nebylo možné najet s vozem do davu lidí apod., ale pokud si někdo doma vyrobí výbušninu a bude se ji snažit odpálit na veřejnosti, jde o záležitost, vůči které je téměř nemožné jakkoliv preventivně působit. Ovšem i tento druh trestné činnosti se snižuje. Obávám se však, že nikdy zcela nevymizí a považuji to za jeden z důsledků volného pohybu osob a celkově fenomén u globalizace. Počet obětí této teroristické činnosti v Evropě je však mnohem nižší, než např. počty obětí masakrů ve školách v USA.

Co se týče rizik teroristické trestné činnosti v České republice, tak je nepodceňujeme a snažíme se k nim přistupovat i ve spolupráci s dalšími složkami, pravidelně se setkáváme s příslušnými orgány, konají se protiteroristická cvičení apod. Zde se ukazuje poměrně velký nedostatek stávající právní úpravy, kdy je-li spáchán teroristický útok, musíme žádat soud např.

o provedení domovní prohlídky nebo nasazení odposlechů. I když už můžeme mít k dispozici určitá relevantní data a zjištění, musíme čekat na soud, až odposlech nebo domovní prohlídku povolí. To je v případě aktuálního útoku, kde se hraje o minuty, problematické. Domnívám se, a je to i návrh Nejvyššího státního zastupitelství, že by měla být přijata taková úprava trestního řádu, kdy by v případech takovéto trestné činnosti mohl o těchto zásazích rozhodnout policejní orgán pouze se souhlasem státního zástupce s tím, že o souhlas soudu by bylo následně požádáno. Pokud by souhlas následně udělen nebyl, tak by samozřejmě provedené úkony nebyly použitelné.

Co se týče mediálně známých teroristických činů, byly zde již zmíněny tři klasické případy. Ty ukazují právě na komplexnost motivů těchto pachatelů. Prvním je případ mladého muže Jana Silovského, patrně nespokojeného se svým životem, který se rozhodl odejít do Islámského státu a zapojit se zde do bojů. Spontánně se doznal k celému tomuto svému jednání a v současné době vykonává trest odnětí svobody. S tím částečně souvisí i případ Dominika Kobulnického, na kterého je podána obžaloba. Opět jde o mladého muže, tentokrát z východního Slovenska, pocházejícího z tradičního křesťanského prostředí, který konvertoval k islámu, stal se stoupencem jeho radikálního směru a sympatizoval s Islámským státem. Je žalován z toho, že když žil v Praze, shromažďoval zde výbušniny a měl plánovat spáchání teroristického útoku. A konečně i známý případ nepravomocně odsouzeného pana Jaromíra Baldy, který se snažil vybudit nenávist vůči muslimům tím, že vykolejil vlak a snažil se vzbudit dojem, že tento útok spáchali muslimové. Tyto tři muže spojuje jedna skutečnost, že se jedná o „našince“, nikoliv osoby, které by byly tradičními muslimy či migranty.

Další téma, které je pro státní zastupitelství neméně důležité, je problematika nenávistných trestných činů. Tento fenomén byl dle mého názoru do jisté míry podceňován, přestože zde byl dlouhodobě přítomen třeba ve vztahu k Romům či jiným komunitám a která poslední dobou souvisí zejména s domnělou uprchlickou vlnou a zvýšeným pocitem ohrožení ze strany migrantů. Usilujeme o to tyto výroky, ať už jsou páčány na internetu nebo jinde, trestně stíhat. Jedná se o tradiční trestné činy jako např. hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob (§ 355 TZ), podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356 TZ), popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia (§ 405 TZ) atd. Orgány činné v trestním řízení se však dle mého názoru většinou zaměřovaly na extremismus v užším slova smyslu a těmto nenávistným výrokům nebylo věnováno tolik pozornosti. To se však v současné době mění, přičemž v roce 2018 narostl počet trestních stíhání oproti roku 2017 o více než polovinu. U těchto trestných činů není cílem jejich pachatele nějak přísně trestat, nicméně je potřeba dát zřetelně najevo, že takové jednání je trestné a bude na něj tímto způsobem reagováno.

Další téma, které blíže souvisí s touto konferencí, je otázka, jak s těmito odsouzenými radikály, kteří se již dopustili trestného činu a byli za něj odsouzeni, nakládat. Zdá se mi, že v tomto směru panuje doposud velká nejistota a bezradnost a je potřeba zodpovědět, jak s těmito osobami pracovat především již ve věznicích. Některé teorie říkají, že tyto radikály je potřeba rozprostřít mezi vězeňskou populaci, aby se tím snížila jejich nebezpečnost a jejich sebeutvrzování ve vlastních názorech. Zde se však upozorňuje na to, že tito radikálové mohou „infikovat“ další vězně. Druhý přístup proto prosazuje tyty odsouzené osoby naopak koncentrovat, což však vede k posilování jejich vlastního přesvědčení.

Dalším tématem je otázka, zda je namíste odsouzené radikály po uplynutí příslušné doby podmíněně propustit s případným uložením určitých opatření či povinností anebo zda se snažit je ve vězení držet co nejdéle a tak zabránit jejich vstupu na svobodu. Ve většině případů je podle mého názoru namíste varianta podmíněného propuštění, přičemž státní zastupitelství zde může při rozhodování o něm navrhopat uložení přiměřených na míru šitých povinností a omezení. Stojí za zmínku, že někteří radikální islamisté v západní Evropě odmítli žádat o podmíněné propuštění, protože nechtěli být vystavováni jakékoliv kontrole, která by nad nimi mohla být vykonávána, a raději si odpykali celý trest s tím, že po propuštění už jim nemohlo být uděleno žádné opatření.

Obávám se, že na otázku, jakým způsobem snižovat radikálnost uvězněných osob, stále neumíme odpovédět. Pokud tito lidé páchali trestnou činnost z důvodu nějaké psychické poruchy, můžeme jim poskytnout psychologickou či psychiatrickou léčbu, ale se samotným radikalismem můžeme jen velmi těžko pracovat. I v souvislosti s výše uvedenými případy se mi zdá, že zde je několik mladých radikálů, kteří nejsou tradičními muslimy, ale spíše konvertity z tuzemského prostředí. Jsou to lidé, kteří se do kontaktu s muslimskou komunitou nedostali vůbec anebo jen velmi povrchně. Myslím si, že by tito lidé měli mít možnost setkat se ve vězení se základy islámské víry a s muslimy, kteří by jim byli ochotni vysvětlit, že Islám neznamená vraždění. Zdá se mi, že je pro tyto osoby důležité, aby se seznámili s autenticky vyznávanou muslimskou vírou a tuto možnost by jim Vězeňská služba měla být schopna zprostředkovat.

Radikalizace a terorismus z pohledu forenzní psychologie (postřehy z domácích případů) *doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc., dr.h.c.*

Příspěvek shrnuje současné přístupy forenzní psychologie k problémům radikalizace a nabízí postřehy z domácích případů. Radikalizace z pohledu forenzní psychologie znamená takové „přeladění“ psychiky a osobnosti jedince, které uvolňuje záměrné, intencionální projevy extrémní agrese. (Bannenberg 2014, Endrass et al. 2015, Diehl 2014) Extrémní agrese se typicky projevuje útokem na měkké cíle. Tyto jsou reflektovány jako teroristické útoky, masakry, amoky, masové střelení, masové vraždy apod.

Pro vědecké účely zkoumání radikalizace je zapotřebí dalších kritérií a přesnější kategorizace masakrů. Při rozboru případů se totiž ukazuje, že některé útoky na měkké cíle se více podobají charakteristikám teroristických atentátů, jiné zase kriminálním činům typu masových vražd. Proto forenzní psychologie tvrdí, že radikalizace může být: *politická* (ideová) anebo *nepolitická* (osobně motivovaná). Výsledek je ovšem v obou případech stejný, tj. útok na měkké cíle. Politická a nepolitická motivace se může v konkrétní kauze prolínat a ex post stanovení motivů může být komplikované, nejednoznačné. Příkladem lze uvést masovou střelbu 12. června 2016 v gay klubu Pulse, ve floridském městě Orlando. Dilema, zda pachatele primárně vedla sympatie k Islámskému státu (IS) anebo homofobie (nenávisť k homosexuálům), zůstává otevřená. Omar Mir Seddique Mateen sice před činem deklaroval svou oddanost a sympatie k IS, ale další vodítka posilují verzi o jeho zášti k homosexuálům (volba cíle a místa útoku, Mateen sám se pohyboval na gay seznamkách a chatových aplikacích).

Forenzní psychologie se zaměřuje na dvě provázané otázky:

- na cesty k radikalizaci (jak se to stane, že jedinec chce udělat „něco velkého“) a
- na problematiku motivace radikálů.

Nejde pouze o teoretické koncepce, výstupy bádání směřují především do praxe. Z pohledu praxe řeší forenzní psychologie zejména problém predikce a prevence atentátů cestou posuzování podezřelých (radikalizovaných) osob. Jinak řečeno forenzní psychologie se zaměřuje na *risk assessment a risk management*. Hlavním výstupem jsou specifické nástroje (metody) pro posouzení *nebezpečnosti jedince*, který se ocitne ve hledáčku úřadů. Tyto postupy jsou založeny na tzv. strukturovaném profesionálním úsudku (Structured Professional Judgment, SPJ). Vytvořené nástroje SPJ pracují s indikátory, které mají skutečnou predikční hodnotu pro posouzení rizika extrémního násilí. (Borum 2011; Endrass et al. 2014; Endrass et al. 2015; Meloy, Genzman 2016)

Postřehy z domácích případů shrnují zkušenosti autorky s použitím zmíněných predikčních modelů. Autorka odkazuje na dva typově odlišné případy radikalizace: na osobně motivovaný atentát (masakr v Uherském Brodě) a na kauzu „lonelyactor“ teroristy. V případě

masové vraždy v UB šlo o *ex post* vyhodnocení případu podle predikčního modelu pro osobně motivované atentáty (Endrass et al. 2014). Druhý případ probíhá v reálném čase, proto byl nastíněn pouze v obecných konturách s akcentem na použitou metodu TRAP-18 (The Clinical Threat Assessment of the Lone-Actor Terrorist, Radicalization Assessment Protocol; Meloy a Genzman 2016).

Moderní forenzně psychologické nástroje predikce v oblasti radikalizace znamenají nepochybně pokrok. Jejich praktické použití poukazuje ovšem také na limity, ke kterým patří zejména dostupnost a propojení informací nutných pro risk assessment v reálném čase, včasné rozpoznání varovných signálů, výskyt atypických, výjimečných okolností anebo dostupnost nástrojů risk assessmentu pro posuzující experty a znalce.

V závěru se příspěvek dotýká otázek risk managementu z pohledu forenzní psychologie. Po vyhodnocení nebezpečnosti radikalizace u daného jedince mají ideálně následovat kroky směřující k prevenci anebo zastavení procesu radikalizace. Tím se otevírají četné otázky tzv. distancování či deradikalizace. Jak probíhá např. distancování konkrétně u osob, které se seberadikalizovaly cestou internetu? Jak lze stanovit anebo doložit začátek a průběh distancování? Čím se vyznačují tzv. turningpoints (body zlomu) na cestě k odpoutání se od (sebe)radikalizace? Zatím platí, že o indikátorech věrohodného distancování víme málo.

Dnešní poznání forenzní psychologie lze shrnout takto: radikalizace a teror přitahují disociály a psychopaty, ale neexistuje specifická „teroristická porucha osobnosti“. Psychiatrizace (psychopatologizace) problému by znamenala jeho bagatelizaci. Jsou osobnostní dispozice a mechanismy, které radikalizaci a teror facilitují. Psychologické výzkumy zatím zdůrazňují témata jako problémy s identitou osobnosti, mentální pochody legitimizace násilí, problém tzv. sociální smrti, maligní narcismus, fenomény grandiozity a inscenace postmortální slávy.

Literatura:

BANNENBERG, B. Entwicklungschwerer Gewalt aus kriminologischer Sicht. Zeitschrift für internationale Strafrecht dogmatik. 2014, 9, s. 434–441.

BORUM, R. Radicalization into violent extremism. A review of social science theories. Journal of Strategic Security, 2011, č. 4, s. 7–36.

DIEHL, Felix. Einfache Erklärungen von Amokläufen sind gefährlich. Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik. 2014, 13, s. 728–736.

ENDRASS, J., ROSSEGER, A. & LOOK, & F. BANNENBERG, B. Risikomodell für persönlich motivierte Attentate. Kriminalistik. 2014, 7, 467-471.

ENDRASS, J. & SADOWSKI, F & BÖCKLER, N & ROSSEGER, A. Der Weg zum (terroristischen) Attentäter: Gewalt legitimieren, um Gewaltauszuüben. Kriminalistik. 2015. č. 5, s. 328–334.

Meloy, J. R., GENZMAN, J. The Clinical Threat Assessment of the Lone Actor Terrorist. *Psychiatr ClinNorthAm.* Vol. 34, pp. 649 -662, December 2016, doi: 10.1016/j.psc.2016.07.004. Epub 2016 Aug 27.

Prezentace ke shlédnutí zde:

Možnosti a příležitosti detekce radikalizace – edukace a prevence

PhDr. Barbora Vegrachtová, Ph.D., MBA

Radikalizace a související jevy jsou v současné době aktuálně diskutovaným tématem nejenom odborných konferencí, ale i setkání a platform politických, bezpečnostních a výzkumných. Radikalizace je v obecné rovině popisována jako proces, během něhož jedinec prochází osobnostní transformací, jejímiž průvodními znaky jsou změny postojů a chování, které mohou v nejzazších fázích zahrnovat podporu, akceptaci nebo přímou realizaci násilí. Proměna ve smyslu radikalizačních mechanismů může být motivována konkrétním ideologickým proudem či hnutím, extremistickou interpretací vybraných náboženství nebo jinou doktrínou, případně může být ryze individuální a apolitická. Široké spektrum rozmanitých forem radikalizace znesnadňuje proces poznání této problematiky i nalézání efektivních nástrojů k mitigaci nebo eliminaci tohoto ohrožení a dalších faktorů, které radikalizaci podmiňují nebo stimulují.

V kontextu výše uvedených skutečností se dá konstatovat, že radikalizace je, vzhledem ke své variabilitě a heterogenitě, velmi komplikovanou problematikou, kterou provází nesčetné mýty, nepřesné informace a zavádějící generalizované závěry. K pochopení širší a podmiňujících faktorů radikalizace je více než žádoucí demytizovat určité skutečnosti a uvést reálná fakta do konkrétních souvislostí. Tento úkol je poměrně nesnadný vzhledem k tomu, že radikalizace není jevem homogenním, ale liší se v různých státech v závislosti na sociálních, kulturních, ekonomických, politických, bezpečnostních a legislativních podmínkách. Fenomén radikalizace tedy přináší vysoký počet výzev nejenom v oblasti bezpečnosti a výzkumu, ale rovněž v rovině edukační, osvětové a preventivní.

Jedním z často debatovaných problémů je úsilí o vytvoření universálního profilu radikalizovaného jedince na bázi jistého zobecnění útoků a násilných incidentů za poslední dvě dekády nového tisíciletí. I když je nepopiratelným faktem, že jisté osobnostní charakteristiky dominují anebo, že je možné vysledovat společné atributy, které mohou posloužit jako operativní vodítka pro monitorování nebo typování rizikových osob, universální portrét je jen obtížně možné vytvořit. K celé problematice je tedy zapotřebí přistupovat *ad hoc*, obzvláště ve snaze o deradikalizaci jednotlivce preferovat tzv. *individual approach*, tedy individuální přístup a *tailor made koncept*, kterému budou odpovídat i adekvátní opatření a intervence reflektující povahu konkrétního případu.

V souvislosti s radikalizací odehrávající se v evropských státech je akcentována především otázka tzv. *islamistické radikalizace*, neboli případy, kdy se jedinci odhodlají k násilí motivováni nebo indoktrinováni militantním džihádismem a zkreslenou interpretací islámu. Je nutné si ovšem uvědomit, že radikalizace má mnoho podob a forem a významnou část případů

radikalizace představují případy politické radikalizace, ať již v rámci ideologií pravicového nebo levicového extremismu, etnoseparatistických tendencí nebo v souvislosti s ekoteroristickými hnutími. Specifickou kategorií představují případy individuálních útočníků, tzv. *alone actors*, které mohou být subsumovány pod výše uvedené kategorie, ale na druhou stranu radikalizační proces může zcela absentovat ideologické či náboženské kontexty a mít individuální příčiny zakořeněné v osobnosti a psychice dané osoby. V souvislosti s moderním džihadismem a nedávnou porážkou teroristické organizace tzv. Islámského státu se na některých platformách neodůvodněně hovoří o konci této formy radikalizace nebo přinejmenším o její paralýze. Odborníci světového renomé ovšem varují, že formát propagandy, který iniciovala a rozvinula organizace ISIS (Islámský stát v Iráku a Sýrii) představuje nadčasový fenomén, který se bude šířit dále, především v prostředí virtuálního prostředí internetu a sociálních sítí, nemluvě o tom, že tento funkční a efektivní nástroj může zapůsobit v rámci *copycat effectu*, jako inspirace pro další následovníky a vyznavače tohoto konceptu.

Dalším významným aspektem radikalizace a stejně tak charakteristickým rysem je prostupnost různými sociálními skupinami a *de facto* celou společností. Navzdory tomu, že některé sociální segmenty a subkultury projevují vyšší tendence a vulnerabilitu k radikalizaci, je třeba si připustit, že zcela imunní vůči procesům radikalizace není nikdo. Za určitých okolností a při konstelaci specifických podmínek je možné identifikovat radikalizační potenciál v podstatě u každého jednotlivce. Je tedy třeba věnovat pozornost nejenom určitým subkulturám mládeže, delikventní části společnosti, osobám s kriminální minulostí a dalším sociálně patologickým jevům a jejich představitelům. Preventivní opatření a stejně tak osvětové kampaně musí být zaměřeny plošně na celou společnost.

Je zřejmé, že komplexnost fenoménu radikalizace vyžaduje systémové přístupy a především spolupráci nejenom mezirezortní, ale i mezinárodní. Radikalizace a související hrozby extremismu a terorismu mají globální charakter. Klíčovým způsobem reflektujícím povahu radikalizačních procesů současného světa, jak zabránit anebo přinejmenším zmírnit dopady a následky radikalizace, je kvalitní vzdělávání a včasná detekce a intervence, a to zejména v případě identifikace probíhajícího radikalizačního procesu. Do tohoto úsilí je ovšem nezbytné zapojit odborníky z různých vědních oborů, bezpečnostní aparát, proporcčně sféru státní i nestátní, ale i širokou veřejnost.

Prezentace ke shlédnutí zde:

Spolupráce v oblasti detekce radikalizace a ochrany měkkých cílů

pplk. Mgr. Jiří Procházka

Důvody monitorování procesu radikalizace

Širokou veřejností jsou často zaměňovány pojmy EXTREMISMUS a RADIKALIZACE, přičemž pojem EXTREMISMUS není dán jednotnou definicí, rovněž tak pojem RADIKALIZACE.

Samotný původ slova EXTREMISMUS, „extrém“ pochází z latinského extremus, což znamená nejvzdálenější, nejkrajnější, případně hraniční. A v obecném slova smyslu ho lze chápat jako názor, postoj. Extremistické postoje a názory zasahují do společenského dění a rozbíjejí demokratický systém společnosti.

Naproti tomu pojem RADIKALIZACE vychází z termínu radikální, mající původ v latinském slově „radix“, které označuje kořen, „směřování k podstatě věci“. Radikalizaci je tedy potřeba chápat jako určitý proces, kterým osoba prochází. Samotná radikalizace nemusí být společensky nebezpečná a může přispět v pozitivním slova smyslu k dění ve společnosti. Radikalizace se stává pro společnost nebezpečnou v okamžiku, kdy se radikalizují nositelé extremistických myšlenek.

V současné době se ozývají názory, že orgány činné v trestním řízení (OČR) se nemají zabývat procesem radikalizace, protože jejich úkolem je řešit skutky, které již byly spáchány. Tento názor je pravdivý pouze částečně, zejména vezmeme-li v potaz skutečnost, že jedním z úkolů Policie ČR je i prevence, tedy předcházení páchaní trestné činnosti. Bereme-li v úvahu to, že extremismus ve svém konečném důsledku rozbourává demokratické principy společnosti a terorismus je jednou z nejzávažnějších forem trestné činnosti, je v zájmu celé společnosti takovýmto událostem předcházet. Je potřeba si uvědomit, že proces radikalizace postiženého jedince je jedním z hlavních ukazatelů možného ohrožení společnosti. Detekováním tohoto procesu u takto zasažené osoby tedy chráníme nejen zbylou společnost, ale i samotného jedince. Radikalizující se jedinec si v první fázi nemusí uvědomovat dopad svého jednání, případně může být záměrně zmanipulován ze strany někoho jiného.

Skutečnost, zda je osoba radikalizována je třeba posuzovat u každého takto radikalizujícího se nebo radikalizovaného jedince individuálně, stanovit stupeň radikalizace a míru nebezpečnosti pro společnost. Důležité je zjistit, zda se taková osoba bude přímo podílet na spáchání teroristického útoku, rekrutovat další osoby s cílem získat je pro danou věc, případně podporovat jiné osoby. Jedná se o složitý proces spolupráce mezi jednotlivými složkami působícími v této oblasti.

Proč potřebujeme „analytický nástroj“ a proč je potřeba spolupracovat mezi jednotlivými složkami zabývajícími se bezpečností v oblasti extremismu a terorismu

Tato potřeba spolupráce je dána několika aspekty:

- bezpečnostní situace ve světě v oblasti extremismu a terorismu,
- potřeba informací o možné radikalizaci osob (ve věznicích i mimo věznice).

Celá řada osob, které se podílely na teroristických útocích, se radikalizovala právě ve věznicích. Přispívá k tomu specifické prostředí věznic, náchylnost osob umístěných ve výkonu vazby a trestu, záměrné zneužití těchto osob a další. Národní centrála proti organizovanému zločinu, Sekce terorismu a extremismu (NCOZ STE) navázala spolupráci v oblasti detekce projevů radikalizace a extremismu s dalšími složkami v boji s extremismem a terorismem, zejména s Vězeňskou službou ČR (VS ČR) a vzdělávacími institucemi (PA ČR, ČVUT), kdy výsledkem této spolupráce je vzdělávací proces v oblasti extremismu a terorismu, určený pracovníkům VS ČR, zaměřený na rozpoznání procesu radikalizace a extremismu u osob ve věznicích.

Co je potřeba mít na vědomí

Pracovníci bezpečnostních složek, ale i dalších organizací, kteří jsou v přímém kontaktu s osobami zasaženými radikalizací, jsou přímo ohroženi procesem radikalizace a spoluprací (vědomou či nevědomou) s radikalizovanými osobami.

Dopad teroristických útoků

Teroristické útoky jsou ve valné většině případů zaměřeny na tzv. „MĚKKÉ CÍLE“, tedy cíle s nízkým nebo nulovým stupněm ochrany. S tím je spojena potřeba OCHRANY „MĚKKÝCH CÍLŮ“.

V rámci ochrany tzv. měkkých cílů, tedy objektů, prostor nebo akcí charakterizovaných častou přítomností většího počtu osob a současně absencí či nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům, byla a je vyvíjena intenzivní činnost ze strany Policie České republiky a Ministerstva vnitra ČR.

V současné době je nutné působit osvětově, tzn. vysvětlit veřejnosti čeho si všimnout a co dělat v případě podezřelé situace. Tato aktivita vychází z Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017 – 2020. Jako její součást přispívá k cíli Koncepce, a to vytvořit fungující národní systém ochrany měkkých cílů, díky kterému bude možné pružně, komplexně a rychle reagovat na hrozbu útoků na měkké cíle.

Koncepce osvětové kampaně je postavena na těchto principech:

1. Bezpečnost měkkého cíle je věcí všech dotčených subjektů. Zahrnuje mimo státní orgány i subjekty zodpovědné za měkký cíl. Chránit se je především ve vlastním zájmu těchto subjektů, se kterými je potřeba spolupracovat na bázi „public private partnership“.

2. Proaktivní přístup jak ze strany státu, tak ze strany samotných vlastníků či správců měkkých cílů.
3. Spolupráce, kooperace mezi vlastníkem, správcem měkkého cíle s bezpečnostními složkami a obcemi.
4. Nastavení komunikačních procesů a organizace a koordinace činnosti osob v daném místě.

Osvětová kampaň by měla vysvětlit veřejnosti, jak nebýt pouze pasivním, bezbranným objektem potenciálních útoků a jakým způsobem je možné přispět k vlastnímu bezpečí a bezpečnějšímu prostředí obecně. Jedná se například o všímání si těchto tří aspektů:

- podezřelé předměty: předměty, které se nachází v prostoru měkkých cílů bez zjevného majitele,
- podezřelá vozidla: vozidla, která jsou odstavena na neobvyklém místě, vzbuzují pozornost vzhledem či zjevně chybějícím majitelem,
- podezřelé jednání: jde o chování, které nezapadá do kontextu situace, chování poukazující na zvýšenou nervozitu, tunelové vidění či oblečení nezapadající do prostředí.

Osvětová kampaň se má zaměřit na změnu nastavení mysli veřejnosti, a to od případné lhostejnosti ve vztahu ke komunitě až ke spoluzodpovědnosti za ni. Má za cíl vzbudit aktivní zájem veřejnosti o své okolí a povzbudit ji ke spolupráci s příslušnými orgány v případě podezření vůči určitému objektu či osobě.

Tato kampaň však nesmí nést znaky vyzývání k vytváření domobran či „braní spravedlnosti do vlastních rukou“, zároveň nemá podněcovat udavačské chování. Jedná se tak pouze o podněcení všímavosti a spolupráci s Policií ČR, a to zejména ve smyslu předávání informací.

Prezentace ke shlédnutí zde:

Zdravotnická zařízení a bezpečnost v otevřeném režimu praxe

prof. MUDr. Věra Adámková, CSc.

Úvod

Zdravotnická zařízení (nemocnice) byla do 90. let minulého století vedena poměrně striktním režimem provozu, který byl pro nemocné a jejich rodiny značně nekomfortní. Návštěvy nemocných byly povoleny 2x týdně na 2 hodiny a jiný způsob kontaktu nemocného s rodinou (známými) byl prakticky nemožný. Velmi jsme uvítali uvolnění tohoto režimu, protože možnost domluvy, rozhovoru s blízkými nebo známými je pozitivním prvkem i v léčbě nemocného.

Praxe otevřeného režimu nemocnic

Naprostá většina našich nemocnic je tedy nyní v otevřeném provozu, do nemocnice (kromě několika typů oddělení) je volný přístup, není omezen počet osob, které navštěvují pacienta a rovněž návštěvní hodiny jsou prakticky omezeny pouze léčebným režimem nemocného. Tato volnost přináší však i různá úskalí, nevíme, kdo je na oddělení, zda jde skutečně za nemocným, či nikoli, na oddělení dochází k drobné trestné činnosti (krádeže). Volnost pohybu osob v nemocnicích může být také problémem při řešení závažnějších krizových situací. V případě obecného ohrožení by bylo prakticky nemožné i jenom zjistit, zda v některém prostoru běžného oddělení není bez vědomí personálu nebezpečná osoba.

Krizové plány

Rovněž tak krizové plány, které musí mít každá nemocnice vypracovány a které řeší například umístění shromaždiště osob v případě ohrožení, mají své limity. V případě celkového ohrožení nemocnice anebo několika nemocnic by bylo zajištění zdravotní péče velmi otazné.

Pro případ většího výpadku lůžkové zdravotní péče byla vytvářena tzv. záložní lůžka, která jsou však nyní prakticky spotřebována pro rutinní provoz.

Nácvik

Pro zajištění nácviku péče o nemocné ve zdravotnických zařízeních jsou prováděny cvičné poplachy, jejichž počet je zcela minimální a domnívám se, že by bylo vhodné jejich počet zvýšit a provést tato cvičení v podmínkách větší reality. V případě nemožnosti poskytovat zdravotní péči v několika nemocnicích v jednom městě (případně okrese) by dopad na pacienty byl jistě horší (nemožnost převézt nemocné, dojezdy vozidel, nemožnost čerpat pohonné hmoty a podobně).

Závěr

Pro větší jistotu zvládnutí krizové situace v nemocničním zařízení s minimalizací negativních dopadů na pacienty i personál, je nutné nepodceňovat nácvik a simulaci závažných událostí, které mohou nastat i v našich nemocnicích a jiných zdravotnických zařízeních. Připravovat nácvik těchto událostí častěji a z jejich vyhodnocení upravovat krizové plány. Zabezpečení bezpečnosti nemocných i personálu musí být prioritou provozu zdravotnického zařízení.

Prezentace ke shlédnutí zde:

Ochrana měkkých cílů, bezpečnost ve Velké Británii a jinde

Jan Kavan

Terminologický slovník Ministerstva vnitra definuje **měkké cíle** jako „veřejně frekventovaná místa, snadno napadnutelné objekty nebo místa nevojenského charakteru, která nejsou permanentně střežena ozbrojenými složkami nebo jiným způsobem, případně nejsou střežena vůbec. Takováto místa a objekty se vyznačují zejména stálou nebo dočasně vysokou koncentrací osob, symbolickým, kulturním či náboženským významem nebo tvoří významnou součást infrastruktury státu, jejíž narušení má negativní dopad na fungování systému a tím i na společnost“. Mezi měkké cíle řadíme:

- školská zařízení, koleje, menzy, knihovny;
- církevní památky, nákupní centra, tržiště a obchodní komplexy;
- kina, divadla, koncertní sály, zábavní centra;
- shromáždění, průvody, demonstrace;
- bary, kluby, diskotéky, restaurace, hotely;
- parky a náměstí, turistické památky a zajímavosti, muzea, galerie;
- sportovní haly a stadióny;
- významné dopravní uzly, vlaková a autobusová nádraží, letištní terminály;
- nemocnice, polikliniky a další zdravotnická zařízení;
- kulturní, sportovní, náboženské a další akce.

Ochrana míst s vysokou koncentrací osob v podobě měkkých cílů (soft targets). Zamyslíme-li se nad dnešním způsobem života lidí zejména ve velkoměstech, zjistíme, že se ve své podstatě přesouváme z jednoho měkkého cíle do jiného. Jsme jimi obklopeni. Pracujeme v prostorných kancelářských budovách spolu s dalšími stovkami až tisíci kolegů. Chodíme do obchodních domů, ať již nakupovat či za zábavou. Navštěvujeme restaurace, bary, kluby. Většina z nás používá k přepravě městskou hromadnou dopravu. Chodíme do škol, občas musíme do nemocnice, pohybuje se na nádražích.

Nejsem expertem na bezpečnostní otázky, naopak jsem vyslovený laik. Byl jsem požádán, abych se s vámi podělil jen o mé zkušenosti z některých zemí západní Evropy. Nejdéle jsem žil ve Velké Británii – celkem více než 20 let.

Hrozba teroristického útoku ve Velké Británii je podle MI5 vážná, což nepochybně vyplývá z britských zkušeností. V době, kdy jsem tam žil, tak nejčastější útoky provedla IRA. V poslední době v Anglii hrozí útoky i ze strany islámských teroristů nebo nějakým způsobem zfanatizovaných a mentálně nestabilních jednotlivců. Připomínám útoky na londýnské metro v roce 2006 a další dva v roce 2017. Tyto okolnosti Velkou Británii donutily se bránit a na tuto hrozbu účinně reagovat.

Obecně v Anglii pochopili nutnost edukace obyvatelstva, což lze učinit kombinací seriózní medializace faktů, tedy bez vytváření paniky, strachu, zveličování hrozeb za účelem zvýšení prodeje bulvárních publikací ve spolupráci se vzdělanostními institucemi, kde se učitelé rovněž musí vyhnout vytváření atmosféry strachu, případně posilování předsudků vůči nějaké skupině obyvatelstva, například migrantům z nějaké dané oblasti světa.

Rovněž byly vytvořeny instituce pověřené především specifickým vzděláváním. Za informace o některých britských projektech vděčím Bc. Anežce Nekovářové, která je výborně popsala ve své diplomové práci: *Terorismus jako vážná bezpečnostní hrozba pro evropskou společnost*. Nepochybně nejdůležitější je **Národní bezpečnostní kancelář pro boj s terorismem**. Jejím posláním je bojovat s terorismem, informovat občany o aktivitách a krocích anglické vlády, shromažďovat informace o terorismu, poskytovat rady, jak se chránit a jak reagovat v případě teroristického útoku, a v neposlední řadě také zapojit obyvatele do boje s terorismem.

Kampaň ACT – Action Counters Terrorism: Tato kampaň se v co největší míře snaží zapojit běžné obyvatele a vyzývá je, aby hlásili cokoli podezřelého, nevhodného či nebezpečný obsah internetu a nebáli se, že marní čas policie nebo že někoho dostanou do potíží. Veřejnost již nyní přispívá třetině vyšetřovaných případů souvisejících s tímto druhem extrémního násilí. Poselství občanům je poměrně jednoduché a jasné. „See something, say something“ (Vidíš něco, oznam něco) nebo „Neboj se, neotálej, prostě jednej“.

Projekt Argus: Tento projekt je určen pro provozovatele a majitele maloobchodů, hotelů, zdravotnických center, stadionů a dalších míst s vysokou koncentrací osob. Účast na seminářích by měla vést k pochopení hrozby terorismu a jednoduchých bezpečnostních opatření, která povedou k ochraně organizace. Účastníci těchto kurzů jsou žádáni, aby vyhodnotili připravenost svých podniků pomocí simulovaných multimediálních scénářů. To pak vede k identifikaci opatření pro předcházení, zvládnutí teroristického útoku a obnovení organizace po něm. Projekt Argus míří na snížení zranitelnosti pomocí cvičení a připravenosti. Všechna cvičení zahrnují scénář aktivního střelce, jsou zdarma, trvají zhruba tři hodiny a vyžadují aktivní účast. Projekt je cílen všeobecně prakticky na celou populaci.

Specifičtější je například nejznámější **Projekt Griffin**, což je specifický pokus o spolupráci soukromého bezpečnostního sektoru a bezpečnostních složek státu. De facto se jedná o soubor školení, která poskytuje policie zaměstnancům SBS v oblasti rozpoznávání, definování a nahlášení podezřelých aktivit odpovědným bezpečnostním složkám. Projekt dále zahrnuje online kurzy a cvičení pro udržování a doplňování potřebných znalostí, fyzické cvičení ve vzájemné komunikaci, či speciální nouzová cvičení.

Motto tohoto projektu zní: „Chraň sebe, svůj personál, svůj business a svou komunitu“. Projekt cílí na hlubší pochopení hrozby terorismu ve Velké Británii, vzdělávání jednotlivců, jak

se mají chovat v případě, kdy se stanou součástí útoku nebo události vedoucí k plánování útoku, jak rozpoznat podezřelé aktivity a kam je hlásit. Tyto kurzy jsou vedeny zkušeným policistou, který poskytuje celou řadu rad o protiteroristických metodách. Griffin se dělí do několika tréninkových modulů: Současná hrozba, útoky střelnou zbraní, nepřátelský průzkum, metody útoků, drony, bomby, reakce na podezřelé předměty, vytváření sociálních sítí, kyberterorismus, hrozba útoku pomocí pošty, vnitřní hrozba a národní extremismus. Každý zaměstnanec, který projde nějakým modulem, obdrží certifikát, což umožňuje zaměstnavatelům monitorovat a evidovat progres každého zaměstnance v této oblasti.

Personál, který projde speciálním výcvikem je zařazen do databáze policie a v případě mimořádné události může být zapojen k podpoře policie při udržování všeobecného pořádku, evakuaci, ostraze budov kritické infrastruktury a dalším činnostem. Komunikační a speciální výcvik se skládá z 3 komponentů: 1) Pohotovostní den – zaměstnanci SBS jsou školeni různým speciálním dovednostem (rozpoznání výbušnin, hrozeb, atd.), 2) Bridge call – hromadné konferenční hovory, které jsou uskutečňovány 1x týdně a slouží k výměně informací, 3) rychlá odpověď – zde se nacvičuje především schopnost rychlé reakce personálu SBS na základě povolání policí. Úspěch projektu Griffin se záhy přenesl za hranice Velké Británie, a tak dnes můžeme najít obdobné projekty v Austrálii, Kanadě, Singapuru, JAR, či USA.

Podle Europolu došlo k největšímu počtu útoků za poslední roky právě v Anglii. Je poněkud paradoxní, že v Anglii mezi obyvatelstvem nepanuje takový strach a obava, jaká panuje třeba u nás, i když u nás k žádnému útoku ze strany islámských imigrantů nedošlo. I v Anglii lze pozorovat větší obavy v malých městečkách, kde k žádnému útoku nedošlo než například v kosmopolitním Londýně, kde došlo k největšímu počtu útoků a kde v některých čtvrtích žije většinu nepůvodního obyvatelstva. V jedné takové čtvrti na severu Londýna jsem žil 14 let.

Více předsudků mají Angličané vůči imigrantům ze střední a východní Evropy než vůči migrantům z Indie, Pakistánu, Bangladeše či Karibiku, s nimiž mají mnohaleté zkušenosti a jejichž většina se v Británii již dávno integrovala. Imigranti z naší části Evropy jsou vnímáni jako lidé, kteří ohrožují zaměstnanost v Británii a kteří snižují i úroveň mezd. Největší odpor se soustřeďuje na Poláky a byl to jeden z hlavních důvodů pro vítězství stoupců Brexitu.

Británie patří se Švédskem a Německem k zemím, které přijaly největší počet imigrantů z té velké vlny po roce 2015. Ovšem v Anglii to odpovídá jejím tradicím. Mimochodem jsem přesvědčen, že britský zdravotnický systém by se zhroutil bez například imigrantů z muslimských zemí a z Karibiku. (Stejně jako dnes je ohroženo např. stavebnictví, pokud odejde větší množství Poláků). V nemocnicích pracuje velké množství nebílých lékařů i zdravotních sester. Zažil jsem to několikrát na vlastní kůži a jsem jim vděčný za úspěšnou léčbu.

Pokud jde o ochranu nemocnic, jako měkkého cíle, tak musím konstatovat, že o žádnou velkou ochranu tam nejde. V každé nemocnici je vrátný, který je vyškolený se návštěvníka zeptat na důvod jeho návštěvy, ale domnívám se, že profesionál by ho jistě oklamal.

Mimochodem, tady u nás se mne mnozí občané ptali na imigranty, kteří sem přijíždějí s nakažlivými a nebezpečnými exotickými nemocemi. Neumím odpovědět, neboť třeba v britských nemocnicích, kde jsem jednak pracoval asi rok jako pomocná síla, ale také jsem tam byl dost často hospitalizován, jsem viděl více imigrantů mezi personálem, než mezi pacienty.

Účinná ochrana se více spoléhá na obrovské množství kamer (téměř v každé londýnské ulici), a na informace od zpravodajských služeb.

V Británii, ale především ve Francii a v Belgii největší nebezpečí nepředstavují ti jednotlivé teroristé, kteří se nepochybně vmísili mezi miliony migrantů z posledních let, ale potomci dřívějších migrantů, tedy jejich druhá a i třetí generace. Zatímco rodiče či prarodiče jsou často vděční za přijetí a za skutečnost, že jejich příjmy jsou sice hluboko pod národním průměrem, ale vyšší než to, co by si vydělali „doma“, tak děti a vnuci, kteří znají jen jejich novou vlast, jsou krajně nespokojení. Jsou sice narozeni v Evropě, často tu vystudovali i prestižní školy, hovoří plynule evropským jazykem, ale jsou nezaměstnaní a krajně frustrovaní. Na předměstí Paříže jsem narazil na několik takových mladíků, kteří si stěžovali, že jakmile do příslušného dotazníku napíší své arabsky znějící příjmení či jen zadají adresu ghetta, kde žijí, tak na přijímací rozhovor nejsou ani pozváni.

Atmosféra v těchto ghettech na předměstích Paříže či Bruselu je napjatá a nepřátelská. Navzájem se ujišťují, že za jejich chudobu, zklamání, život bez budoucnosti může establishment hostitelské země. Živná půda pro zkušené demagogy, kteří je mohou zrekrutovat třeba do Islámského státu.

Samozřejmě, že to neplatí jen pro tuto známá a rozsáhlá ghetta v Paříži a v Bruselu, ale všude, kde se nepodařilo integrovat větší množství imigrantů, kteří navíc žijí v chudých a izolovaných ghettech. To platí i pro Británii i Švédsko, kde jsem ovšem viděl nejúspěšnější integraci. Jezdím tam poměrně často, neboť můj syn tam pracuje v magistrátu čtvrtého největšího švédského města. Islámský stát je úspěšnější při získávání příznivců v radikálním prostředí věznic.

Specifický problém představuje Itálie a do menší míry i Španělsko a Řecko. Tyto státy jsou zatíženy největším břemenem jen díky jejich geografické poloze. Relativně chudé Řecko, které se ještě zcela nevzpamatovalo ze své vlastní nedávné krize a trpící obrovskou nezaměstnaností zvláště mládeže, imigranty přijímá dosti vstřícně a nesnaží se je vystěhovat proti jejich vůli. Ovšem mnoho uprchlíků, kteří dorazili z Turecka na řecké ostrovy, čemuž prakticky nelze dobře zabránit, žijí dnes v táborech ve velmi nepříznivých podmínkách.

S podobnými problémy se potýká i Španělsko, které navzdory svým vlastním ekonomickým problémům, přijalo i uprchlíky, kteří nesměli přistát v Itálii.

Největší problém představují statisíce uprchlíků v Itálii, kde zvláště chudý italský jih nemůže integrovat takovéto množství imigrantů. Je proto pochopitelné, že ministr vnitra Salvini se snaží přesvědčit ostatní země EU, aby přijaly významný počet těchto imigrantů, což se mu zatím nedaří. Jeho protiimigrační radikální rétorika se sice zamlouvá mnohým evropským populistům, včetně našim, ale pomoc mu pochopitelně nenabízejí.

Představitelé EU sice často hovoří o potřebě solidarity, ale vůči Řecku, Španělsku a především Itálii se zatím moc solidárně nezachovali.

Pokud jde o bezpečnost, je třeba zlepšit spolupráci a vzájemnou koordinaci evropských bezpečnostních a zpravodajských služeb, která sice existuje, ale zdaleka není perfektní a neodpovídá aktuálním potřebám. Je ovšem pochopitelné, že je snazší monitorovat podezřelé osoby, které nějak spolupracují s nebezpečnými skupinami či organizacemi, než získat informace o tzv. osamělých vlčích bez známé minulosti. To je ovšem poněkud odlišné, i když důležité, téma.

A je samozřejmě třeba se naučit rozlišovat mezi ekonomickými imigranty a těmi, na které se vztahují ženevské úmluvy o ochraně politických uprchlíků, či těch, v jejichž vlasti se válčí, nebo na ně padají bomby. A zvládnout složitý problém jak zajistit návrat těch, kteří nemají právo se tu usadit nebo se tu dopouštějí trestných činů. Ve srovnání s tímto problémem je poskytnutí větší finanční a ekonomické pomoci zemím, odkud lidé utíkají, relativní procházkou růžovou zahradou. A ani to se nějak významně nedaří.

Česká republika jako součást Evropské unie a NATO

Ing. Karla Šlechtová

Děkuji paní poslankyni Adámkové za pozvání. Tato konference je velmi plodná a její dopady určitě budou efektivní. Svůj příspěvek zaměřím na tři části. První část je o připravenosti České republiky na to, kdyby se z vnějšku odehrál nějaký problém. Druhá část o České republice, jako součásti Evropské unie z pohledu hrozeb a obrany. Třetí a poslední část o NATO.

Úvodem sděluji, že jsem Evropan a nechci vystupovat z Evropské unie, mé názory jsou velmi konstruktivní a také konzervativní. Co se týče NATO, mnohá témata, která zde padla, ať už radikalizace, migrace a další věci, mohou být pro některé politické strany a jednotlivce náznakem k tomu, abychom vystoupili z NATO. K tomu řeknu jedinou věc. Jestliže vystoupíme z NATO, budeme naprosto neobranyschopní, a to ze všech úhlů.

NATO je pro nás opravdu zárukou kolektivní ochrany a obrany naší země. Postupně se dostávám k tomu, jakým způsobem je Česká republika zabezpečena, pokud by se opravdu něco stalo. Nepůjdu zde do detailů, protože ty už tu byly zmíněny, ale mnozí z vás určitě víte, že existuje Ústřední plán obrany České republiky. Tento plán říká co, kdy, kdo a jak má dělat. A hlavně co má dělat v jakém období. Některé části tohoto plánu jsou veřejné, na to se můžete podívat, je tam uvedeno, co má dělat obrana, co má dělat policie, je to rozděleno na různá témata. Tento plán pochopitelně nebyl zatím nikdy realizován, protože jsme před takovou hrozbou nestáli. K tomu existují dílčí plány naší země, za které jsou odpovědná jednotlivá ministerstva a jednotlivé úseky, včetně policie a armády a je tam přesně definováno, co mají dělat, pokud by nastalo ohrožení.

Nechci zapomenout na Audit národní bezpečnosti, který zadala ještě naše Sobotkova vláda k tomu, abychom zjistili, kdo by měl v případě nutnosti co dělat. Mohu zde zmínit ukázkou hybridních hrozeb, což ovlivňuje všechny a je za to zodpovědné Ministerstvo obrany s Vojenským zpravodajstvím a samozřejmě v pracovní skupině je také Ministerstvo vnitra, BIS nebo Ministerstvo zdravotnictví. Dotazovala jsem se dříve, proč má hybridní hrozby na starosti obrana a ne vnitro. Je to proto, že jde o hrozby zvenku, a obrana a pod ní spadající Vojenské zpravodajství jako tajná služba je tady od toho, aby nás chránila od vnějších vlivů, které se na území našeho státu dostávají.

Dál se podívejme na Evropskou unii a Českou republiku. EU má zatím stále 28 členů, za pár týdnů tomu tak nebude. Nechci říkat pravděpodobně nebude, protože Velká Británie opravdu odejde. Pro nás je velmi klíčové, že za poslední rok, rok a půl od teroristických útoků se Evropská unie, komise i parlament začali zabývat tématem Security & Defence. Předtím se o to nikdo nezajímal. Podíváte-li se na složení Evropské komise, neexistuje ani generální ředitelství, které by se zabývalo obrannou a bezpečnostní politikou. Veškerá jednání, která mají ve svém

ranku jak ministři vnitra, zahraničí i obrany členských států EU, probíhají pod zahraniční agendou Evropské komise. Domnívám se, že to není v pořádku.

Narážím na to, co jsme slyšeli od předřečníků už při dopoledních přednáškách, že je fajn si sednout za jeden kulatý stůl. Měla jsem šanci tam sedět mnohokrát. Jednou mi paní Mogherini vypnula mikrofon potom, co jsem jako první ministr ze střední a východní Evropy řekla, že Rusko je pro Evropu bezpečnostní hrozba. Vypnula mikrofon a řekla, že to tam nebudeme řešit. Samozřejmě jsem se ozvala, že platíme stejný příspěvek jako ostatní státy, vydupala jsem si pozici a vše jsem řekla. Otázka ale je, co s tím. Politici na tato jednání jezdí s mandáty svých států. Za mě osobně je to velice nejasné. Na koho ti politici cílí? Možná jde o pěkné PR některých velkých politiků, kteří si stoupnou před vlajku EU a řeknou: „My jsme se o tom bavili a jsme připraveni.“. Nejsme.

Bezpečnostní situace v EU se opravdu zhoršila. Bezpečnost v Evropě má být na prvním místě. Ve vztahu k jednání ministrů obrany mohu mluvit i z vlastních zkušeností, a protože některá jednání nebyla utajovaná, mohu říci, že v mnoha případech je to plácání do vody. Každý stát si tam řekne, co chce, jak je připraven, ale když se podíváte na to, zda bychom si vzájemně pomohli, jestli bychom poslali policisty do Makedonie nebo vojáky do jiného státu, pokud by potřeboval pomoc, je to otázka.

Na úrovni Evropské unie, Evropské komise, Evropského parlamentu a Rady, mi v rámci bezpečnostní a obranné politiky chybí jasná strategie celé naší EU. Teď hrajeme vabank. Británie odejde a pro nás je Británie velkým strategickým partnerem nejen v oblasti politické a ekonomické, ale také v bezpečnostní. Velká Británie platí jednu pětinu rozpočtu EU, jakmile odejde, přijdeme minimálně o 15 procent možných evropských zdrojů, které získáváme.

Další otázkou, kterou jsem chtěla zmínit, je jednání ministrů na úrovni EU. Nedochozí tam vždy ke shodě, dochází tam k velkým hádkám. Začátkem týdne jsme strávili s Lubošem Zaorálkem v Bratislavě na jednání Visegrádské čtyřky, kde jsme se s partnery bavili o bezpečnostní spolupráci a o tom, jak jsme připraveni, a že V4 má silný hlas. Luboš i já máme zkušenosti z jednání na Radě ministrů. Někteří členové V4, a budu jmenovat, Maďarsko nebo Polsko, nedrží svá slova a například v oblasti obranné a bezpečnostní politiky si jedou svoje. Nebo nepodpoří náš návrh, přestože to bylo předem domluveno. Politici hodně mluví, hodně vyjednávají, mají zájem o velké PR, ale ozbrojené složky, to jsou ti, kteří bezpečnost v naší zemi zajišťují.

Než přejdu k záležitostem ohledně NATO, kde svým názorem mnohé asi překvapím, ještě jedna věc k EU. Evropská unie je celek, který musí zůstat. Není možné, aby tady existovala jakási federace evropských států, která by neměla pořádný právní rámec, protože by byla naprosto k ničemu. Co se týče bezpečnostní strategie EU jako takové, apeluji na to, abychom měli v Bruselu

klíčové schopné lidi, kteří se touto problematikou zabývají. My tam takové lidi nemáme. Máme tam lidi na Regiu, máme lidi na generálním ředitelství komunikace, kde by mě zajímalo, co tam dělají. Zrovna tohle bych zrušila a předala jinam a vytvořila větší složku Security & Defence. Je to na pořadu dne, protože pokud Evropská komise přichází s nápady jako je společná evropská armáda, pak se ptám, k čemu to bude a jak to bude fungovat. Nebo obranný fond. Neřeknu nic tajného, že vznik Evropského obranného fondu je jenom kvůli tomu, že členské státy, které jsou součástí EU i NATO (připomínám, je jich 22, po odchodu Británie 21) nestíhají vyčerpávat své rozpočty. Evropský obranný fond bude mířen i na podniky v České republice, na střední a malé především. Ta naše "velká pětka" zbrojařů má dost, a pokud jsou chytrí, tak na zakázkách dokážou vydělat a hlavně dodat kvalitu jak armádě, tak Policii ČR. Ideální by bylo pořizovat věci shodně, třeba u pancéřových vozů by bylo dobré mít je v jedné kvalitě pro všechny naše ozbrojené složky, což je prý v tuto chvíli v řešení, jde o otázku změny zákona o zadávání veřejných zakázek. Toto všechno jsou věci, které je nutné vnímat i v rámci našeho členství v EU.

Pokud Evropská unie nešlápne větší rychlostí do zajištění bezpečnosti Evropy, pak budou teroristické útoky stále výrazně hrozit. Zmíním také úlohu tajných služeb. Je nutné, aby informace tajných služeb byly sdíleny. Kdybyste věděli, jak složité je dostat dva zpravodajce třeba do země, kde máme misi... Na dva takové vojáky musíme mít souhlas celého vedení daného státu, protože tam zpravodajce nechtějí. Je fajn, když jim naši vojáci pomáhají zabezpečit základny a další věci, ale o zpravodajce zájem není, pokud se nejedná o misi NATO. To se nám děje naprosto všude. Přitom mít zpravodajce na místech, odkud proudí vlny migrantů a kde jsou teroristé, je zásadní a klíčové, protože se můžeme spoléhat sami na sebe. Zároveň jsme velmi žádáni, abychom naše informace poskytli ostatním členským státům EU a v mnoha případech i kolegům z NATO.

Budeme slavit 20 let našeho členství v Severoatlantické alianci. To je moc pěkné, ale jsem zvědavá, jak naše resorty vyhodnotí efekty našeho členství v této organizaci. Jistě víte, že probíhají politické debaty a vojenské debaty. Donedávna jsme měli šéfem vojenského výboru NATO pana generála Pavla, kterého si velice vážím a myslím, že dělal velice dobrou práci. Na politické úrovni jde o ministry obrany a čas od času o ministry zahraničních věcí. Teď si představte: probíhá jednání NATO, všechno v tajném režimu, žádné mobily, všechno vám sundají. Sedíte tam a každý stát přečte svůj projev. Není tajemstvím, že některé státy se tam dohadují, členem NATO je i Turecko, které pozastavilo uvolňování migrantů do Evropy. V této věci byl velký mediální tlak na tehdejší vládu, kdy pan premiér Sobotka musel odsouhlasit poskytování peněz k tomu, aby dohoda byla dodržena. Turecko stále dohodu drží, byť občas slyšíme nejspíše poznámky "my to držet nemusíme, pošleme vám tam statisíce migrantů", to je stále ve vzduchu a když se začnou hádat ministři obrany velké pětky, která si vydobývá vůdčí roli v rámci NATO, jde o USA, Turecko, Německo, Francii a Velkou Británii, pak dohody pro nás,

ostatní členské menší státy a především Českou republiku, která jedna z mála zemí NATO je tranzitní, mohou být horší.

Česká republika potřebuje v NATO velice silný hlas, a to jak na úrovni generálů, tak na úrovni politického vyjednávání. Dnes je generální tajemník NATO pan Stoltenberg s naším panem prezidentem v Košicích, kde zasedá tzv. B9, Bukurešťská devítka, kde slaví vstup do NATO, tak jsem zvědavá, jaké výstupy z toho budou a jak náš pan prezident vyhodnotí spolupráci.

Co všechno NATO nabízí ke kolektivní ochraně? Jedna věc je jistá a je nutné, abychom si všichni uvědomili, že NATO nemá vojsko. NATO nemá techniku, nemá nic. Vše je složeno z členských států a jejich armád. NATO jako takové je úřednictvo s generálním tajemníkem. Kdyby došlo k nějaké bezpečnostní hrozbě, dokáže NATO velice rychle požádat členské státy, aby se sjednotily, vytvořily operativní misi a zasáhly.

Chtěla bych něco říct také k Afghánistánu a Iráku. Když do své funkce nastoupil Donald Trump, napsal na Twitteru, že stáhne vojáky z Afghánistánu. Ostatní státy na to nic neřikaly, protože se všichni báli. Za půl roku přišel Trump s dalším tweetem, že vojáky nestáhne a má kontraktory, kteří mu vynášejí prachy, protože jde většinou o americké firmy, které tam dělají obrovský byznys, takže tam vojáky nechá, ale sníží jejich počet, protože už to slíbil. Jaká je realita? Dosud Spojené státy nestáhly žádné tisíce vojáků, všichni v Afghánistánu jsou. Byla jsem tam, hovořila jsem tam s jejich generály.

Politika, která se dělá prostřednictvím tweetů, sociálních sítí a má světové dopady, je naprostá kravina. Takhle se to nedělá, takhle se nemůže komunikovat a ani pan Trump by si to neměl dovolovat. Nedávno jsme slyšeli znovu, že bude Trump stahovat vojáky z Afghánistánu, po dvou letech ho to zase chytlo a následovalo pro mě bohužel nepochopitelné vyjádření našeho ministerstva obrany, že naše vojáky v takovém případě také stáhneme. Další kravina. To si nemůžeme dovolit. Pokud je tam mise NATO, jsme členy Aliance a tak se chováme. Nejsme žádná divize americké armády nebo složka amerického ministerstva obrany. To je nutné si uvědomit. Chci poděkovat všem členům ozbrojených sil naší země, jejich práci si obrovsky vážím a viděla jsem ji jak v Afghánistánu, tak v Iráku a na různých společných cvičeních. Jejich prestiž je nesmírně vysoká.

Co se týče cvičení, zveme do České republiky naše partnery, Němce, Lotyšské a další, aby s námi cvičili různé simulované situace na úrovni bezpečnostních sil. Ať jde o policii, armádu, výstupy jsou velké, cvičení se koná i dvě stě ročně. Děkuji ještě jednou všem za jejich práci. Chci jen říct, aby se nikdo z armády nebo policie nechtěl stát politikem a nesnažil se o to, což platí i pro tajné služby. Pokud si někdo hraje s informacemi, nedej bože, aby se je snažil nějak prodávat politickým stranám, to je zrada. Informace o postupující migraci, informace o tom, jak jsme nebo nejsme ohroženi teroristickými útoky, to nejsou věci k prodeji, ale k ochraně naší země.

Poslední poznámka závěrem. Je nutné mít nesmírně silnou politickou vůli, protože bezpečnostní sbory podléhají rozhodnutím a rozkazům shora. Z druhé strany je také nutné, abyste vy, pokud s něčím nesouhlasíte a víte, že je to špatně, dali svůj postoj najevo. I podplukovník se může postavit plukovníkovi, plukovník se může postavit generálovi. Ano, vím, že je to těžké, ale pokud generál něco nařídí a pak vy jdete do trestního řízení, protože jste něco podepsali, pak si musíte dobře rozmyslet, co uděláte, protože se svým svědomím žijete jedině vy sami. Myslím, že ten čas nastal.

Radikalizace pohledem Vězeňské služby ČR

plk. Mgr. Lukáš Dohnal

Dovolte mi, abych jménem Vězeňské služby České republiky (VSČR) přednesl krátký příspěvek týkající se celosvětově nebezpečného fenoménu dnešní doby, tedy extremismu a terorismu tak jak jej vnímá, nebo lépe řečeno tak jak se dotýká vězeňské služby.

Mohlo by se zdát, že to co se děje za vězeňskými zdmi se našeho sboru netýká a trestná činnost související s extremismem a terorismem je spíše věcí Policie ČR, či zpravodajských služeb. Do jisté míry to tak laickou veřejností může být vnímáno, neboť primárně policie jest bezpečnostní sbor, který danou trestnou činnost odhaluje, dokumentuje, shromažďuje informace, definuje možné hrozby a působí také preventivně. Vězeňská služba pak už jen v uvozovkách osoby odsouzené, případně obviněné přejímá do svých organizačních jednotek a pro danou dobu uvěznění fyzicky odděluje odsouzeného od společnosti, čímž brání dalším hrozbám. S ohledem na uzavřený svět za zdmi věznice jsou pak hrozby teroristických útoků vzniklé uvnitř věznice téměř mizivé.

Z tohoto pohledu jak jsem zmínil, by se skutečně mohlo zdát, že dané téma se vězeňské služby až tak moc netýká. Vězeňská služba jako taková skutečně není bezprostředně ohrožena terorismem, nepočítám-li hrozby s tím související, jako například možné snahy o osvobození uvězněného představitele teroristických či extremistických uskupení a podobně. Je však, ale nutno říci, že kdyby vězeňská služba přistupovala k otázce extremismu a terorismu pouze v popsaném prostém duchu uvěznění a více se o věc nezajímala, bylo by to velmi krátkozraké. Vězeňská služba sice je uzavřený bezpečnostní sbor, jehož prostory a stavby jsou od společnosti přehrazeny vysokým plotem, avšak je také součástí bezpečnostní složky státu, kdy jeho ochrana musí být a také je zájmem VSČR z globálního pohledu, tedy z pohledu přes zdi věznice. Proto samotné uvěznění nebezpečné osoby nestačí, neboť by se jednalo o dočasné řešení. Čas strávený ve věznici nemůže sloužit jen k odpykání trestu, ale musí být také maximálně využit snahou o nápravu dotčeného jedince. Dnes již dobře známe případy ze zahraničí, kde byla situace podceňena s ohledem na nedostatek zkušeností, že vězení je velmi dobrým prostředím pro rekrutování nových sympatizantů teroristických uskupení, stejně jako pro jeho rozvoj a stanovení dalších cílů po propuštění. Proto vězeňská služba jako bezpečnostní sbor musí v daných otázkách spolupracovat s dalšími bezpečnostními sbory, poznávat nové bezpečnostní trendy a vyvíjet společné strategie s bojem proti terorismu a jeho předcházení. V současné době nadále dochází k rozvoji dlouhodobé spolupráce například s Policií ČR ale i dalšími institucemi, kdy nedílným a neodlučitelným prostředkem spolupráce je výměna informací a zkušeností.

Úkoly vězeňské služby v dané oblasti jsou definovány odhalováním a monitorováním osob radikálních, nebo osob s radikalizační tendencí. Cílem je pak činit taková opatření, aby

procesu radikalizace byla VSČR schopna zabránit a minimálně se pokusila osoby zradikalizované, deradikalizovat. Vzájemná výměna informací k těmto osobám mezi bezpečnostními sbory je pak ve vztahu k VSČR důležitá právě s ohledem na konkrétní opatření ať už bezpečnostního či preventivního charakteru, neboť ne každá radikální osoba musí být odsouzena za trestný čin související s radikalismem a tedy z charakteru trestné činnosti nemusí mít VSČR automaticky povědomí o potenciálních rizicích. Na druhou stranu ve vztahu k předávání informací vně VSČR je nutno říci, že o každé radikální osobě nemusí mít povědomí ani policie. Proto poznatky a zmapování potenciálně nebezpečných osob jsou velmi důležité pro opatření dalších bezpečnostních sborů po propuštění vězněné osoby na svobodu.

Protože otázka extremismu a terorismu, včetně jejich hrozeb tak jak je známe z novodobé historie, je poměrně mladá, je třeba se nejdříve naučit tyto hrozby rozpoznat, zmapovat potenciální rizika včetně jejich činitelů. Proto i vězeňská služba nemůže zaspát a být pozadu v otázce vzdělávání personálu k otázkám detekce radikalizace. Problematika je tedy předmětem výuky v základní odborné přípravě nových příslušníků a zaměstnanců a dále pak v každoročním školení služební a profesní přípravy. Pro vybrané příslušníky ale i civilní odborné zaměstnance byl pak vytvořen třídní certifikovaný kurz na Policejní akademii ČR v němž bylo doposud k otázce radikalizace a její detekce proškoleny 457 zaměstnanců napříč vězeňskou službou, přičemž školení bude pokračovat i v budoucnu.

Na závěr je nutno uvést a shrnout, že VSČR otázku extremismu a terorismu nepodceňuje a věnuje jí náležitou pozornost ať už v oblasti vzdělávání personálu, práce s odsouzenými, tak i v oblasti nastavené spolupráce a jejímu rozvíjení. Je však nutno také podotknout, že dané téma není aktuálně u vězeňské služby oproti jiným zemím nejvíce tíživým problémem v porovnání například s drogovou problematikou a podobně. Z celkového počtu necelých 22 tisíc vězněných osob VSČR monitorovala v roce 2018 celkem 118 vytipovaných osob. Do tohoto monitoringu jsou zahrnuty osoby, které byly odsouzeny nebo obviněny z teroristických trestných činů, byly aktuálně, či v minulosti odsouzeny za trestné činy s rasovým podtextem, projevují ve vězení radikální tendence, byly u nich zajištěny materiály propagující národnostní, etnickou, rasovou, náboženskou nebo sociální nesnášenlivost. Jedná se rovněž také o vytipované osoby na základě jednotlivých indicií, které nutně neznamenají bezpečnostní riziko, jako je například odběr muslimské stravy, nebo spáchání nějakého rasistického trestného činu v dávné minulosti či mládí a v současné době nemusí k problému dotčený jedinec inklinovat. Tyto osoby jsou skutečně jen monitorovány s tím, zda se k nim neobjeví další poznatky, přičemž k nim neplyne žádné další opatření. To znamená, že ne všichni v monitoringu zařazení, představují ověřené bezpečnostní riziko. V současné době jsou v rámci dlouhodobé spolupráce s Národní centrálou proti organizovanému zločinu (NCOZ) vyvíjeny nové metody pro detekci radikalizace, k čemuž by měl sloužit analytický nástroj SAIRO. Do tohoto systému se vkládají vytipované osoby a na

základě vložených poznatků se automaticky určí index nebezpečnosti, který se dále vyhodnocuje a analyzuje. V současné době se systém ověřuje a je v provozu ve 23 věznicích a dále bude postupně implementován do dalších. Co se týče současné situace, tak za trestné činy související s terorismem jsou odsouzeni pouze dvě osoby a tři osoby jsou vazebně stíhány. Vězeňská služba nemá dlouhodobě poznatky, že by ve věznicích docházelo k radikalizaci dalších osob prostřednictvím již zradikalizovaných jedinců a v současné době ani nedochází k dalším negativním projevům, co se radikalizace týče, nebo alespoň ne v měřítku, které by VSČR musela komplexněji řešit. Z daného vyplývá, že daná problematika není v českých věznicích opomíjena, avšak se aktuálně nejedná o problematiku, kterou by VSČR z pohledu kvantity měla hodnotit jako významnou oproti jiným problematikám. To znamená, že dosavadní opatření lze považovat za dostačující a není k aktuální situaci nutné přijímat ze strany vězeňské služby další opatření, čímž však není podceněna vážnost tématu. Je však nutno zdůraznit, že štěstí přeje připraveným, a proto i VSČR chce být na případnou změnu situace připravena.

Problematika výuky o terorismu a extremismu v českém školství

PhDr. Václav Adámek

Úvod

Výuka problematiky aktuálních bezpečnostních rizik, mezinárodního terorismu nebo mezinárodních bezpečnostních organizací, patří mezi aktuální výzvy českého školství. Právě školy jsou zdrojem primární prevence a prvotního získávání základních poznatků o okolním světě. Pro velkou většinu populace je právě školní výuka často jediným uceleným zdrojem poznání složitých jevů. Kvůli tomu, existuje vysoká celospolečenská poptávka modernizovat školní výuku o co nejvyšší počet aktuálních témat tak, aby žáci byli kvalitně informováni i o problémech, které výrazně přesahují záběr klasických školních předmětů. Snaha komplexně modernizovat výukové plány existuje i v českém školním prostředí.

Výuka a dokumenty

Klíčové pro pochopení složení předmětu je seznámení se základními dokumenty, které v českém školství existují a které výuku provádějí. V rámci školní praxe je klíčový dokument zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon). Tato norma vychází koncepčně z tzv. Bílé knihy českého školství, dokumentu, který v základních liniích rozvádí filozofii vzdělávání v systému českého školství. Klíčovým faktorem bylo vytvoření státních a školních dokumentů. Základním státním dokumentem je rámcový plán vzdělávání (RVP), ten určuje objem výuky dle ročníků a školní vzdělávací plán (ŠVP), ten určuje zpracování předmětu v konkrétním obrazu školy.

Pojetí výuky

V návaznosti na reformu školství se výrazně proměnila i celková filozofie výuky. Od konkrétního memorování v jednotlivých specializovaných předmětech vznikla snaha propojování a stírání mezioborových vazeb. Vzdělání tak probíhá v systému vzdělávacích oblastí. Cílem je poté tvorba měkkých dovedností a rozvoj klíčových kompetencí. Konkrétní jednotlivá znalost není tedy finálním cílem vzdělání. Vzdělání je chápáno jako celoživotní hodnota. Nový pohled umožnil i rozsáhlejší debatu o zavedení nových předmětů, které by popsanou koncepci dotvářely.

Terorismus a extremismus

Problematika těchto celospolečenských jevů byla nově zařazena do vzdělávání jak na základních školách, tak na středních školách. Pro základní školy byla problematika zařazena převážně pod předmět dějepis, konkrétně oblasti rozdělený a integrující svět a předmět občanská výchova, konkrétně oblasti člověk ve společnosti, člověk stát a právo, mezinárodní

vztahy-globální svět. Na středních školách, gymnáziích se problematika vyučuje v předmětu dějepis, ve vzdělávací oblasti moderní doba II-soudobé dějiny. V předmětu základy společenských věd ve vzdělávací oblasti občan a právo, mezinárodní vztahy-globální svět.

Realita výuky

Výše popsaný stav ukazuje, že problematika dotčených jevů je v rámci dokumentů řešena, ale nejedná se o primární cíl vzdělávání. Časté je nízké zařazování dotčených jevů do výuky, nízká časová dotace nebo jen formální nastínění problematiky, bez hlubší analýzy. V neposlední řadě se jedná o témata náročná, která často bývají nahlížena s obavou a mnoho učitelů se jim spíše vyhýbá.

Závěr

V rámci českého školství již existuje zakotvení problematiky výuky výše popsaných jevů do doktrinárních dokumentů. Cílem výuky je vytvořit kvalitní systém vzdělávacích oblastí, který žáky připraví na řešení reálných problémů a pomůže jim orientovat se v moderním světě. Snaha informovat již v rámci druhého a třetího stupně o problematice terorismu a extremismu je chválná a ukazuje na důležitost primární prevence. Při hlubší analýze se též ukazuje nutnost dalšího rozvoje této problematiky ze strany všech dotčených subjektů.

Prezentace ke shlédnutí zde:

Možnost spolupráce IZS v Evropě

MUDr. Jiří Mašek

Prezentace ke shlédnutí zde:

Zajištění bezpečnosti a prevence bezpečnosti v zařízeních provozovaných SUZ MV

Mgr. et Mgr. Pavel Bacík

Prezentace ke shlédnutí zde:

Případová praxe PMS s využitím meziresortní spolupráce

PhDr. Andrea Matoušková

Prezentace ke shlédnutí zde: